TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. birželio 12 d. *

Byloje C-462/05

dėl 2005 m. gruodžio 22 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama R. Lyal ir M. Afonso, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Portugalijos Respubliką, atstovaujamą L. Fernandes, Â. Seiça Neves ir R. Laires,

atsakovę,

* Proceso kalba: portugalų.

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja), E. Juhász, J. Malenovský ir T. von Danwitz,

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. kovo 13 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad palikdama galioti teisės aktus, pagal kuriuos kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje yra taikomas lengvatinis 5 % pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) tarifas, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas

vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1), iš dalies pakeistos 2001 m. sausio 19 d. Tarybos direktyva 2001/4/EB (OL L 22, p. 17, toliau – Šeštoji direktyva), 12 ir 28 straipsnius.

Teisinis pagrindas

Šeštoji direktyva

2 Šeštosios direktyvos devyniolikta konstatuojamoji dalis numato:

„kadangi būtina numatyti pereinamąjį laikotarpį, per kurį būtų galima laipsniškai suderinti nurodytų sričių nacionalinius įstatymus.“

3 Pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą PVM apmokestinamas „prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, kai šalies teritorijoje už atlygį prekes tiekia ar paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks“.

4 Pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 1 ir 5 dalis:

„1. „Apmokestinamasis asmuo“ – tai bet kuris asmuo, savarankiškai vykdantis bet kurioje vietoje bet kurią ekonominę veiklą, nurodytą 2 dalyje, nesvarbu, koks tos veiklos tikslas ar rezultatas.

<…>

5. Valstybinės, regioninės ir vietinės valdžios institucijos ir viešosios teisės reguliuojamos kitos įstaigos neturi būti laikomos apmokestinamaisiais asmenimis veiklos, kurią jos vykdo, ar sandorių, kuriuos jos sudaro kaip valdžios institucijos, atžvilgiu, net jei jos renka mokesčius, rinkliavas, įmokas ar kitus su šia veikla ar sandoriais susijusius mokesčius.

Tačiau kai jos vykdo tokią veiklą ar sandorius, jos turi būti laikomos apmokestinamuoju asmeniu tokios veiklos ar sandorių atžvilgiu, jei jų traktavimas kaip neapmokestinamojo asmens labai iškraipytų konkurenciją.

Bet kuriuo atveju šias įstaigas reikia laikyti apmokestinamaisiais asmenimis D priede išvardytos veiklos atžvilgiu, jei toji veikla nėra tokio menko masto, dėl kurio ji būtų visiškai nereikšminga.

<…>“ (Pataisytas vertimas)

5 Dėl PVM tarifų Šeštosios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies a punkto pirmoji–trečioji pastraipos numato:

„Standartinį pridėtinės vertės mokesčio tarifą kiekviena valstybė narė nustato kaip tam tikrą apmokestinamosios vertės procentą; jis turi būti toks pats ir tiekiamoms prekėms, ir teikiamoms paslaugoms. Šis procentas nuo 2001 m. sausio 1 d. iki 2005 m. gruodžio 31 d. negali būti mažesnis kaip 15 %.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir po konsultacijų su Europos Parlamentu bei su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, vieningai balsuodama nusprendžia dėl standartinio tarifo, kuris bus taikomas po 2005 m. gruodžio 31 d., dydžio.

Valstybės narės taip pat gali taikyti vieną ar du lengvatinius tarifus. Šie tarifai išreiškiami apmokestinamosios vertės procentu, kuris negali būti mažesnis kaip 5 %, ir taikomi tik H priede nurodytoms tiekiamų prekių ir teikiamų paslaugų kategorijoms.“ (Pataisytas vertimas)

6 Paslaugos, kai sumokant rinkliavą leidžiama naudotis keliais, nėra numatytos nei Šeštosios direktyvos D priedo sąraše, nei šios direktyvos H priedo sąraše.

7 Šeštosios direktyvos 28 straipsnio 2 dalis yra tokia:

„Nepaisant 12 straipsnio 3 dalies, 28 l straipsnyje nurodytu pereinamuoju laikotarpiu taikomos šios nuostatos.

<…>

d) valstybės narės, kurios 1991 m. sausio 1 d. maitinimo paslaugoms, vaikiškiems drabužiams, vaikiškai avalynei ir būstui taikė lengvatinį tarifą, šioms prekėms ir paslaugoms gali jį taikyti toliau.

e) valstybės narės, kurios 1991 m. sausio 1 d. prekėms ir paslaugoms, kitoms nei H priede nurodytos prekės ir paslaugos, taikė lengvatinį tarifą, minėtoms prekėms ir paslaugoms gali taikyti lengvatinį tarifą arba vieną iš dviejų sumažintų

lengvatinių tarifų, numatytų 12 straipsnio 3 dalyje, su sąlyga, kad tarifas yra ne mažesnis kaip 12 %.“ (Pataisytas vertimas)

Nacionalinė teisė

8 Portugalijos pridėtinės vertės mokesčio kodekso (toliau – CIVA) 18 straipsnio 1 dalies a punktas numato, kad CIVA I priedo sąraše nurodytas importas, prekių tiekimas ir paslaugų teikimas yra apmokestinami lengvatiniu 5 % PVM tarifu. Šio sąrašo 2.19 punktas numato „kelių rinkliavas už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje“.

9 Portugalijos teisės aktai, susiję su šios rūšies rinkliavoms taikomu PVM tarifu, keitėsi taip:

— 1991 m. sausio 1 d. galiojo lengvatinis 8 % tarifas, kuris buvo taikomas ir greitkelių rinkliavoms,

— pagal 1992 m. kovo 9 d. Įstatymą Nr. 2/92 nuo 1992 m. kovo 24 d. iki 1994 m. gruodžio 31 d. buvo taikomas standartinis PVM tarifas,

— pagal 1994 m. gruodžio 27 d. Įstatymą Nr. 39-B/94 nuo 1995 m. sausio 1 d. kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą yra taikomas lengvatinis 5 % PVM tarifas; kitoms rinkliavoms taikomas standartinis tarifas.

Faktinės bylos aplinkybės ir ikiteisminė procedūra

Nagrinėjamos bylos aplinkybės

10 5 % PVM tarifas, kuris Portugalijos Respublikoje taikomas kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą, buvo nagrinėjamas 1996 m. balandžio mėnesį Komisijos pradėtoje pirmojoje procedūroje dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo. Ši procedūra baigėsi 2001 m. kovo 8 d. priėmus sprendimą *Komisija prieš Portugaliją* (C-276/98, Rink. p. I-1699).

11 Byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas, buvo nagrinėjamos ne tik su naudojimusi tiltais už rinkliavą per Težą susijusios paslaugos, bet ir sandoriai dėl tam tikrų prekių. Komisija teigė, kad taikydama šioms paslaugoms ir sandoriams 5 % PVM tarifą, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Šeštosios direktyvos 12 straipsnį ir 28 straipsnio 2 dalį.

12 Minėtame sprendime *Komisija prieš Portugaliją* Teisingumo Teismas patenkino Komisijos ieškinio dalį dėl prekių, tačiau atmetė šio ieškinio dalį dėl rinkliavų. Minėto sprendimo motyvai yra šie:

„22 Komisija kaltina Portugalijos Respubliką, kad ši, taikydama rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje vietoj Portugalijoje taikomo standartinio 17 % PVM tarifo lengvatinį 5 % tarifą, pažeidė Šeštosios direktyvos 12 straipsnio 3 dalį ir 28 straipsnio 2 dalį.

23 Tačiau reikia konstatuoti, kad Komisija Teisingumo Teismui nepateikė įrodymų, kurie jam leistų nustatyti tariamą valstybės įsipareigojimų neįvykdymą. Iš tikrųjų reikia pastebėti, jog nėra nustatyta, kad aptariamų paslaugų teikimas yra apmokestinamas PVM.

24 Šiuo požiūriu reikia priminti, kad pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą PVM apmokestinamas tik paslaugų teikimas, kai jas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks.

25 Pagal šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalį viešosios teisės reguliuojamos įstaigos nelaikomos apmokestinamaisiais asmenimis veiklos, kurią jos vykdo, ar sandorių, kuriuos jos sudaro kaip valdžios institucijos, atžvilgiu, net jei jos tai daro už atlygį. Kaip daugelį kartų nurodė Teisingumo Teismas, iš šio teksto, išnagrinėto atsižvelgiant į minėtos direktyvos tikslus, matyti, jog tam, kad būtų taikoma neapmokestinimo taisyklė, turi būti įvykdytos dvi kumuliacinės sąlygos, t. y. veiklą turi vykdyti viešoji įstaiga, kuri tą veiklą vykdo kaip valdžios institucija (žr., be kita ko, 2000 m. rugsėjo 12 d. sprendimų *Komisija prieš Graikiją*, C-260/98, Rink. p. I-6537, 34 punktą; *Komisija prieš Prancūziją*, C-276/97, Rink. p. I-6251, 39 punktą; *Komisija prieš Airiją*, C-358/97, Rink. p. I-6301, 37 punktą; *Komisija prieš Didžiąją Britaniją*, C-359/97, Rink. p. I-6355, 49 punktą ir *Komisija prieš Nyderlandus*, C-408/97, Rink. p. I-6417, 34 punktą <…>).

26 Tačiau Komisija neginčijo fakto, kad, kaip per teismo posėdį pabrėžė Portugalijos vyriausybė, naudojimosi už rinkliavą tiltu per Težą Lisabonoje paslaugą teikia viešosios teisės reguliuojama įstaiga, veikianti kaip valdžios institucija.

27 Taigi reikia konstatuoti, kad šiuo atveju yra įvykdytos Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmojoje pastraipoje numatytos sąlygos, todėl viešosios teisės reguliuojamos įstaigos teikiamos paslaugos nėra apmokestinamos. Šiuo požiūriu Komisija klaidingai tvirtina, kad ši nuostata suteikia tik galimybę nukrypti nuo Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkte įtvirtinto bendro principo. Iš tikrųjų, kaip tai aiškiai matyti iš Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies formuluotės, valstybės narės neturi teisės apmokestinamaisiais asmenimis laikyti

viešosios teisės reguliuojamų įstaigų, kai jos kaip valdžios institucijos vykdo veiklą, nenurodytą, kaip yra šiuo atveju, Šeštosios direktyvos D priede ir neatitinka 4 straipsnio 5 dalies antrojoje pastraipoje numatytų sąlygų. Todėl jos negali pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punktą apmokestinti šių įstaigų sudaromų sandorių (šiuo klausimu žr. 1989 m. spalio 17 d. Sprendimo *Comune di Carpaneto Piacentino ir kt.*, 231/87 ir 129/88, Rink. p. 3233, 33 punktą).

28 Žinoma, jeigu aptariamos veiklos neapmokestinus PVM būtų labai iškraipoma konkurencija Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies antrosios pastraipos prasme, pagal šią nuostatą naudojimasis tiltu sumokėjus rinkliavą būtų apmokestinamas. Tačiau reikia konstatuoti, kad vykstant ikiteisminei procedūrai Komisija nenurodė, kad esama tokių iškraipymų.

29 Priešingai tam, ką teigia Komisija, nustatydama ar palikdama galioti lengvatinį PVM taifą rinkliavoms už naudojimąsi tiltu per Težą Portugalijos Respublika nepažeidė Šeštosios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies ir 28 straipsnio 2 dalies. Nagrinėjant šį ieškinį nereikia atsakyti į klausimą, ar ši valstybė narė pažeidė kitas šios direktyvos nuostatas. Iš tikrųjų vykstant ikiteisminei procedūrai Komisija nepateikė jokio kaltinimo dėl kitų Šeštosios direktyvos nuostatų, išskyrus dėl 12 straipsnio 3 dalies ir 28 straipsnio 2 dalies, pažeidimo, todėl toks pažeidimas nėra ginčo dalykas.

30 Taigi reikia atmesti Komisijos ieškinį tiek, kiek jis susijęs su rinkliavomis už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje.“

Su šia byla dėl įsipareigojimų neįvykdymo susijusi ikiteisminė procedūra

13 Po minėto sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* paskelbimo Komisija nusprendė pradėti naują procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo. 2003 m. gruodžio 19 d. oficialiame pranešime Portugalijos Respublikai buvo pateikti du kaltinimai:

— pagrindinis kaltinimas: nurodyti įsipareigojimai neįvykdyti dėl CIVA tariamo nesuderinamumo su Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalimi; jeigu aptariamas paslaugas teikė PVM neapmokestinamas asmuo, jos neturėjo būti apmokestinamos šiuo mokesčiu,

— bet jeigu Portugalijos valdžios institucijos manytų, kad aptariamos paslaugos yra apmokestinamos, įsipareigojimai būtų neįvykdyti dėl CIVA tariamo nesuderinamumo su šios direktyvos 12 ir 28 traipsniais, nes šiuo atveju reikėtų taikyti ne lengvatinį, o standartinį PVM tarifą.

14 Atsižvelgdama į Portugalijos valdžios institucijų atsakymą į šį oficialų įspėjimą, 2004 m. liepos 19 d. Komisija išsiuntė Portugalijos Respublikai pagrįstą nuomonę, kurioje pakartojo savo pagrindinius bei alternatyvius argumentus ir paragino per du mėnesius nuo šios nuomonės gavimo imtis būtinų priemonių, kad įvykdytų joje nurodytus įsipareigojimus. Kadangi per nustatytą terminą ši valstybė narė nesiėmė priemonių, kad būtų pakeisti jos teisės aktai, Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

15 Savo ieškinį Komisija grindžia tik antruoju iš dviejų šio sprendimo 13 punkte nurodytų kaltinimų, t. y. tuo, kad kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje yra taikomas ne standartinis, o 5 % PVM tarifas.

Dėl ieškinio

16 Atskiru dokumentu Portugalijos Respublika, remdamasi Teisingumo Teismo procedūros reglamento 91 straipsnio 1 dalimi, pateikė prieštaravimą dėl priimtinumo. 2007 m. sausio 16 d. Sprendimu Teisingumo Teismas nusprendė nagrinėti šį prieštaravimą nagrinėjant bylą iš esmės ir priimti dėl jo sprendimą kartu su bylos sprendimu.

Dėl prieštaravimo, susijusio su priimtinumu

Šalių argumentai

17 Portugalijos Respublika pateikia prieštaravimą dėl priimtinumo remdamasi *res judicata* principu. Ji mano, kad minėtame sprendime *Komisija prieš Portugaliją* Teisingumo Teismas turėjo atsakyti į tokį patį klausimą, koks yra pateiktas šiame ieškinyje. Nepasikeitė nei faktinės aplinkybės, nei taikoma vidaus ar Bendrijos teisė, todėl minėto sprendimo 29 straipsnyje Teisingumo Teismo pateikta išvada, kad nėra pažeista Šeštosios direktyvos 12 straipsnio 3 dalis ir 28 straipsnio 2 dalis, turi *res judicata* galią, todėl ieškinys yra nepriimtinas.

18 Ši valstybė narė pažymi, jog nors oficialiame įspėjime ir pagrįstoje nuomonėje nurodomi kiti iš Portugalijos teisės aktų kylantys Šeštosios direktyvos pažeidimai, visų pirma jos 4 straipsnio 5 dalies pažeidimas, vis dėlto ginčo dalykas apsiriboja šios direktyvos 12 ir 28 straipsniais, kuriais jau buvo remtasi byloje, kur priimtas minėtas sprendimas *Komisija prieš Portugaliją*.

19 Komisija ginčija Portugalijos Respublikos pateiktą prieštaravimą dėl ieškinio priimtinumo.

20 Viena vertus, ji mano, kad *res judicata* principas susijęs tik su faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kurios jau realiai arba būtinai išnagrinėtos minėtame sprendime *Komisija prieš Portugaliją*, o iš jo 23-28 punktų negalima daryti išvados, jog buvo nustatyta, kad Portugalijos teisės aktai nepažeidžia Šeštosios direktyvos 12 ir 28 straipsnių. Šiame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo tik tai, kad Komisija neįrodė, jog aptariamas paslaugas teikė privatus asmuo.

21 Kita vertus, Komisija mano, kad akivaizdžiai pasikeitė 2001 m. nustatytomis laikytos faktinės aplinkybės, todėl naujos bylos, kurios šalys yra tos pačios ir kurios dalykas yra toks pats kaip ir ieškinio, dėl kurio priimtas sprendimas *Komisija prieš Portugaliją*, atžvilgiu minėtas sprendimas *Komisija prieš Portugaliją* negali įgyti *res judicata* galios.

22 Šiuo požiūriu Komisija nurodo dviprasmišką, akivaizdžiai prieštaringą ir laipsniškai besikeičiančią Portugalijos valdžios institucijų poziciją dėl subjekto, kuriam pavesta eksploatuoti tiltus už rinkliavą per Težą Lisabonoje, teisinio statuso. Per bylos, kurioje priimtas minėtas sprendimas *Komisija prieš Portugaliją*, teismo posėdį šios institucijos teigė, kad eksploatuojantis asmuo yra viešasis subjektas, tačiau šios bylos ikiteisminėje procedūroje nurodė, kad eksploatuojantis asmuo yra privatinės teisės reguliuojama komercinė bendrovė, bei pridūrė, kad šiame sprendime Teisingumo Teismas atliko vertinimą remdamasis Portugalijos Respublikos atstovų neaiškiais rašytiniais ir žodiniais paaiškinimais.

Teisingumo Teismo vertinimas

23 Kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, *res judicata* principas yra susijęs tik su faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kurios jau realiai arba būtinai išnagrinėtos aptariamame teismo sprendime (1991 m. vasario 19 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-281/89, Rink. p. I-347, 14 punktas; 1996 m. lapkričio 28 d. Nutarties *Lenz prieš Komisiją*, C-277/95 P, Rink. p. I-6109, 50 punktas ir 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 44 punktas).

24 Nors šiuo atveju, kaip ir byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas *Komisija prieš Portugaliją*, nurodytas įsipareigojimų neįvykdymas siejamas su Šeštosios direktyvos 12 ir 28 straipsnių pažeidimu, vis dėlto reikia pažymėti, kad nei minėtos bylos ikiteisminėje procedūroje, nei rašytinėje proceso dalyje Portugalijos Respublika neužsiminė apie tai, kad aptariamas paslaugas teikiantis asmuo yra koncesininkas. Dėl eksploatuojančio asmens teisinio statuso buvo užsiminta tik per teismo posėdį, kurio metu šios valstybės narės atstovas tik nurodė, kad eksploatuojantis asmuo yra viešosios teisės reguliuojama įstaiga, veikianti kaip valdžios institucija (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 26 punktą).

25 Tačiau šios bylos ikiteisminėje procedūroje Portugalijos Respublika pirmą kartą nurodė, kad tiltus per Težą Lisabonoje eksploatuoja *Lusoponte – Concessionária para a travessia do Tejo SA* (toliau – *Lusoponte*), t. y. įmonių konsorciumas, kuriam po tarptautinio viešojo pirkimo procedūros iki 2030 m. kovo 24 d. buvo suteikta koncesija, apimanti dabartinio Vasco de Gama tilto projekto koncepciją, statybą, finansavimą, eksploataciją ir priežiūrą bei ankstesnio, t. y. Balandžio 25 d. tilto, eksploataciją ir priežiūrą.

26 Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog nors byloje dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal EB 226 straipsnį Komisija turi įrodyti, kad jos nurodytas įsipareigojimas neįvykdytas, vis dėlto pagal EB 10 straipsnį valstybės narės turi padėti Komisijai įgyvendinti tą uždavinį, kurį būtent pagal EB 211 straipsnį sudaro EB sutarties nuostatų bei ja vadovaujantis institucijų priimtų nuostatų taikymo užtikrinimas.

Tikrindama direktyvai veiksmingai įgyvendinti skirtų nacionalinių nuostatų tinkamą taikymą praktikoje Komisija yra visiškai priklausoma nuo atitinkamos valstybės narės pateiktų įrodymų, todėl ši valstybė negalėtų remtis su nacionaline teise ir praktika susijusios konkrečios informacijos, kurią pateikė Komisija, stoka, o dėl to ir ieškinio nepriimtinumu (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 15 ir 17 punktus bei nurodytą teismo praktiką; taip pat 2007 m. spalio 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-248/05, Rink. p. I-9261, 67 ir 68 punktus bei nurodytą teismo praktiką).

27 Reikia konstatuoti, kad nauja Portugalijos Respublikos informacija dėl aptariamas paslaugas teikiančio asmens teisinio statuso iš esmės keičia faktines aplinkybes, kurių atžvilgiu minėtame sprendime *Komisija prieš Portugaliją* Teisingumo Teismas nusprendė, kad, kiek tai susiję su kelių rinkliavomis už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje, yra taikoma Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalis, ir atitinkamai turi būti atmestas kaltinimas, grindžiamas jos 12 ir 28 straipsnių pažeidimu. Šiomis aplinkybėmis Portugalijos Respublika negalėtų pagrįstai remtis *res judicata* principu, nes nagrinėjamos bylos ir bylos, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Komisija prieš Portugaliją*, dalykas skiriasi, o tai matyti būtent iš nagrinėjamoje byloje šios valstybės narės Komisijai pateiktos informacijos.

28 Taigi Portugalijos Respublikos pateiktą prieštaravimą dėl Komisijos ieškinio priimtinumo reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl esmės

29 Pirmiausia pažymėtina, jog tariamas įsipareigojimų neįvykdymas, kuris grindžiamas Šeštosios direktyvos 12 ir 28 straipsniais nustatytų tarifų klaidingu taikymu, lemia, kad šiuo atveju netaikoma Šeštosios direktyvos 4 straipnsio 5 dalis arba prireikus ši nuostata taikoma kartu su šios dalies antrąja pastraipa.

30 Iš tikrųjų, jeigu būtų taikoma Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmoji pastraipa, prekių tiekimas ar paslaugų teikimas už atlygį šalies teritorijoje nebūtų apmokestinamas, kai prekes tiektų ar paslaugas teiktų PVM neapmokestinamas asmuo. Tik tuo atveju, kai dėl minėtoje pirmojoje pastraipoje numatyto neapmokestinimo būtų labai iškraipyta konkurencija, aptariamos paslaugos pagal tos pačios 5 dalies antrąją pastraipą būtų apmokestinamos PVM.

Dėl Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmosios ir antrosios pastraipų taikymo

— Šalių argumentai dėl minėtos pirmosios pastraipos

31 Komisija tvirtina, kad šioje byloje Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmoji pastraipa nėra taikoma. Per ikiteisminę procedūrą jai pateiktuose atsakymuose Portugalijos valdžios institucijos patvirtino, kad *Lusoponte*, kuriam pavesta eksploatuoti tiltus per Težą Lisabonoje bei už naudojimąsi šiais statiniais rinkti rinkliavas (už Balandžio 25 d. tiltą – nuo 1996 m. sausio 1 d., o už Vasco de Gama tiltą – nuo 1998 m. kovo 29 d.), yra privatinės teisės subjektas, kuriam suteikta koncesija, susijusi su viešojo naudojimo statiniu. Todėl pirmoji iš dviejų pagal Teisingumo Teismo praktiką reikalaujamų kumuliacinių sąlygų, kad būtų taikoma minėta nuostata, būtent, kad eksploatuojantis asmuo būtų viešosios teisės reguliuojama įstaiga, nėra įvykdyta.

32 Portugalijos Respublika sutinka, kad tiltus už rinkliavą eksploatuojantis asmuo yra konsorciumas, kurį sudaro kelios Portugalijos įmonės bei po vieną Anglijos ir Prancūzijos įmonę. Tačiau dėl jam suteiktos koncesijos objekto ir tikslo bei viešosios valdžios galių ir jam taikomos administracinės teisės, šis konsorciumas yra viešosios teisės reguliuojama įstaiga.

33 Portugalijos Respublika mano, kad iš Teisingumo Teismo praktikos, susijusios su Šeštosios direktyvos 4 straipnsio 5 dalies pirmąja pastraipa, nėra aišku, ar šioje nuostatoje numatytas subjektų neapmokestinimas PVM taikomas tik „viešosioms įstaigoms“, t. y. struktūriškai į viešąją administraciją integruotiems subjektams, ar, atvirkščiai, ši nuostata apima ir „viešosios teisės reguliuojamas įstaigas“. Ši valstybė narė daro išvadą, kad tiek dėl šios nuostatos formuluotės, tiek dėl PVM neutralumo principo neapmokestinimo schema turi būti taikoma ir „viešosios teisės reguliuojamų įstaigų“, šiuo atveju *Lusoponte*, atžvilgiu.

— Teisingumo Teismo vertinimas

34 Pirmiausia pažymėtina, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad leidimas naudotis keliu sumokėjus rinkliavą yra paslaugos teikimas už atlygį Šeštosios direktyvos 2 straipsnio 1 punkto prasme (minėto sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* 36 punktas; minėto 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* 34 punktas; minėtų sprendimų *Komisija prieš Didžiąją Britaniją* 46 punktas; *Komisija prieš Nyderlandus* 30 punktas; *Komisija prieš Graikiją* 31 punktas ir 2001 m. sausio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-83/99, Rink. p. I-445, 11 punktas).

35 Taip pat, kaip daugelį kartų pabrėžė Teisingumo Teismas, iš Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmosios pastraipos, nagrinėjamos atsižvelgiant į šios direktyvos tikslus, matyti, jog tam, kad būtų taikoma neapmokestinimo taisyklė, turi būti įvykdytos dvi kumuliacinės sąlygos, t. y. veiklą turi vykdyti viešosios teisės reguliuojama įstaiga, kuri tą veiklą vykdo kaip valdžios institucija (1987 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, 235/85, Rink. p. 1471, 21 punktas; minėto sprendimo *Comune di Carpaneto Piacentino ir kt.* 12 punktas ir 1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Ayuntamiento de Sevilla*, C-202/90, Rink. p. I-4247, 18 punktas; taip pat žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* 39 punktą; minėto 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* 37 punktą; minėto sprendimo *Komisija prieš Didžiąją Britaniją* 49 punktą; minėto 2000 m. rusgėjo 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 34 punktą; minėtų sprendimų *Komisija prieš Graikiją* 34 punktą; *Komisija prieš Ispaniją* 11 punktą ir 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Götz*, C-408/06, Rink. p. I-11295, 41 punktą).

36 Šioje byloje Portugalijos Respublika pateikia išsamių argumentų, kad patvirtintų, jog *Lusoponte* yra viešosios teisės reguliuojama įstaiga, tačiau šie argumentai nėra paremti šio subjekto korporacinės ar institucinės struktūros analize. Tik dėl veiklos objekto ar tikslo jį galima būtų laikyti viešosios teisės reguliuojama įstaiga. Šiuo požiūriu tiesioginė ar netiesioginė šio subjekto priklausomybė nuo viešosios administracijos ar integravimas į jos struktūrą neturėtų jokios reikšmės.

37 Portugalijos Respublikos tvirtinimui negali būti pritarta.

38 Dėl Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmojoje pastraipoje nurodytos pirmosios sąlygos, pagal kurią operatorius turi būti viešosios teisės reguliuojama įstaiga, Teisingumo Teismas nusprendė, kad privataus asmens veikla nėra atleidžiama nuo PVM vien dėl to, kad ją sudaro viešosios valdžios funkcijų vykdymas (minėto 1987 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 21 punktas ir minėto sprendimo *Ayuntamiento de Sevilla* 19 punktas).

39 Iš tikrųjų kai veiklą, kurią sudaro viešosios valdžios funkcijų vykdymas, pavedama atlikti nepriklausomam trečiajam asmeniu arba kai ją vykdo į viešosios administracijos organizacinę struktūrą neintegruoti subjektai ir ji atliekama kaip nepriklausoma ekonominė veikla, Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmojoje pastraipoje numatyta išimtis nėra taikoma (šiuo klausimu žr. minėto 1987 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 22 punktą ir minėto sprendimo *Ayuntamiento de Sevilla* 20 punktą).

40 Šiuo atveju neginčytina, kad *Lusoponte* yra trečiasis asmuo, kuris nėra integruotas į viešosios administracijos struktūrą ir yra nuo jos visiškai nepriklausomas. Tiksliau, kaip nurodyta šio sprendimo 25 punkte, tai yra įmonių konsorciumas, įsteigtas kaip akcinė bendrovė, kurią valdo Portugalijos įmonės bei viena Anglijos ir viena Prancūzijos įmonė; po viešojo pirkimo procedūros šiam konsorciumui Portugalijos valdžios institucijos suteikė koncesiją.

41 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad *Lusoponte* negali būti laikomas „viešosios teisės reguliuojama įstaiga“ Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmosios pastraipos prasme. Taigi ši nuostata nagrinėjamoje byloje netaikoma.

42 Netaikant šioje byloje Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies pirmosios pastraipos, nėra taikoma ir minėtos 5 dalies antroji pastraipa, nes ši nuostata taikoma tik pirmojoje pastraipoje nurodytų subjektų atžvilgiu.

Dėl Šeštosios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies a punkto ir 28 straipsnio 2 dalies e punkto pažeidimo

— Šalių argumentai

43 Komsija mano, kad Portugalijos teisės aktai pažeidžia Šeštosios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies a punktą, nes aptariamų paslaugų nėra tarp tų, kurios išvardytos šios direktyvos H priede, todėl PVM lengvatinis tarifas netaikytinas.

44 Kalbant apie šios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punktą, pažymėtina, jog Komisija mano, kad ši nuostata taip pat neleidžia taikyti CIVA numatyto lengvatinio tarifo. Nors 1991 m. sausio 1 d. ir buvo taikomas lengvatinis tarifas, nuo 1992 m. kovo 24 d. iki 1994 m. gruodžio 31 d. aptariamos paslaugos apmokestintos standartiniu tarifu, todėl negalima vėl nustatyti lengvatinio tarifo. Šis požiūris yra paremtas siekiu suvienodinti PVM tarifų dydžius, kaip numato 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyvos 92/77/EEB, papildančios bendrą pridėtinės vertės mokesčio sistemą ir iš dalies keičiančios Direktyvą 77/388/EEB (OL L 316, p. 1), antra konstatuojamoji dalis, bei

šios nuostatos leidžiančiu nukrypti ir laikinuoju pobūdžiu, dėl kurio ją reikia aiškinti siaurai.

45 Komisija pažymi, kad bet kuriuo atveju, net jeigu Teisingumo Teismas negalėtų pritarti šiam siauram aiškinimui, reikėtų konstatuoti, kad Portugalijos teisės aktai, kurie kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje numato mažesnį nei 12 % tarifą, pažeidžia Šeštosios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punktą.

46 Portugalijos Respublika tvirtina, kad šiuo atveju taikomas tarifas yra paremtas šios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punktu, nes priešingai tam, ką numato šios dalies d punktas, vienintelė sąlyga, kuri aiškiai nustatyta pirmojoje iš šių dviejų nuostatų, yra ta, kad lengvatinis tarifas aptariamoms paslaugoms būtų buvęs taikomas 1991 m. sausio 1 dieną.

47 Portugalijos Respublika nurodo, jog savo sprendime Teisingumo Teismas tik galėtų konstatuoti, kad 5 % tarifas negali būti taikomas, bei nustatyti tarifą, kurį reikėtų taikyti vietoj numatyto CIVA. Šios valstybės narės manymu, jeigu Teisingumo Teismas konstatuotų, kad yra pažeisti Šeštosios direktyvos 12 ir 28 straipsniai, bet kuriuo atveju vietoj standartinio 21 % tarifo būtų galima taikyti tarpinį 12 % tarifą.

— Teisingumo Teismo vertinimas

48 Šioje byloje yra dvi teisinės kliūtys taikyti Šeštosios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punkto pereinamojo laikotarpio schemą.

49 Pirma, kaip matyti iš šios nuostatos formuluotės, tarifas, kurį galima taikyti, neturi būti mažesnis kaip 12 %. Šioje byloje žinoma, kad 1991 m. sausio 1 d. kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje Portugalijos Respublika taikė lengvatinį tarifą, o nuo minėtos datos iki šios dienos šis tarifas visada buvo mažesnis kaip 12 %.

50 Antra, kaip nurodė Komisija, nuo 1992 m. kovo 24 d. iki 1994 m. gruodžio 31 d. aptariamoms paslaugoms buvo taikomas standartinis PVM tarifas, todėl Portugalijos Respublika neturėjo teisės vėl nustatyti lengvatinio tarifo.

51 Iš tiesų primintina, kad Bendrijos PVM sistema apskritai yra laipsniško nacionalinės teisės aktų suderinimo, atlikto remiantis EB 93 ir 94 straipsniais, rezultatas. Teisingumo Teismas nuosekliai laikėsi nuomonės, kad šis suderinimas, įtvirtintas vėlesnėse direktyvose ir ypač Šeštojoje direktyvoje, vis dar yra negalutinis (1989 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *ORO Amsterdam Beheer ir Concerto*, C-165/88, Rink. p. I-4081, 21 punktas ir 2006 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Eurodental*, C-240/05, Rink. p. I-11479, 50 punktas).

52 Taigi šis numatytas suderinimas dar nėra pasiektas, nes Šeštosios direktyvos 28 straipsnis valstybėms narėms leidžia toliau taikyti ar numatyti tam tikras nuostatas, kurios nesant tokio leidimo būtų su šia direktyva nesuderinamos (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 13 d. Sprendimo *Idéal tourisme*, C-36/99, Rink. p. I-6049, 38 punktą ir minėto sprendimo *Eurodental* 51 punktą).

53 Tačiau, kaip matyti iš Šeštosios direktyvos XVI antraštinės dalies pavadinimo ir devynioliktos konstatuojamosios dalies, minėtu 28 straipsniu siekiama per pereinamąjį laikotarpį leisti laipsniškai suderinti nurodytų sričių nacionalinius įstatymus.

54 Kalbant apie leidžiančią nukrypti pereinamojo laikotarpio schemą, Šeštosios direktyvos 28 straipsnis turi būti aiškinamas siauriau (šiuo klausimu žr. 2002 m. kovo 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Suomiją*, C-169/00, Rink. p. I-2433, 34 punktą ir minėto sprendimo *Eurodental* 54 punktą) ir atsižvelgiant į jo tikslą.

55 Kadangi yra žinoma, kad nuo 1992 m. kovo 24 d. iki 1994 m. gruodžio 31 d. aptariamoms paslaugoms buvo taikomas standartinis PVM tarifas, šiuo atveju Portugalijos Respublika negali vėl nustatyti lengvatinio tarifo šių paslaugų atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 1991 m. spalio 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-35/90, Rink. p. I-5073, 7 punktą; 1992 m. spalio 27 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-74/91, Rink. p. I-5437, 15 punktą; 1999 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-414/97, Rink. p. I-5585, 29 punktą ir minėto sprendimo *Eurodental* 55 punktą).

56 Kadangi aptariamų paslaugų atžvilgiu Portugalijos Respublika laikėsi suderintų Šeštosios direktyvos nuostatų, ji negali nesilaikyti įsipareigojimų remdamasi šios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punktu, nes šios nuostatos tikslas yra visiškai kitoks, būtent – laipsniškas nacionalinės teisės nuostatų suderinimas su Šeštosios direktyvos nuostatomis.

57 Šeštosios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punkto ir tos pačios 2 dalies d punkto formuluočių skirtumas, kuriuo remiasi Portugalijos Respublika, nepateisintų kitokios išvados negu ta, kuri darytina remiantis ankstesniais dviem punktais, nes šios pereinamojo laikotarpio nuostatos turi bendrą – laipsniško derinimo tikslą.

58 Šiuo atveju nėra įvykdytos Šeštosios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies e punkto taikymo sąlygos, todėl kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje turėjo būti taikomas standartinis PVM tarifas.

59 Atsižvelgiant į tai, kas buvo pasakyta, reikia pripažinti, kad palikdama galioti lengvatinį 5 % PVM tarifą kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Šeštosios direktyvos 12 ir 28 straipsnius.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas iš Portugalijos Respublikos, o pastaroji pralaimėjo bylą, ji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Palikdama galioti lengvatinį 5 % pridėtinės vertės mokesčio tarifą kelių rinkliavoms už naudojimąsi tiltais per Težą Lisabonoje, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas, iš dalies pakeistos 2001 m. sausio 19 d. Tarybos direktyva 2001/4/EB, 12 ir 28 straipsnius.**

2. **Priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.